

**EURÓPAI UNIÓS FORRÁSBÓL TÁMOGATOTT MUNKAERŐ-PIACI KÉPZÉSEK
TERÜLETI ELOSZLÁSA BORSOD-ABAÚJ-ZEMPLÉN MEGYÉBEN**
TERRITORIAL DISTRIBUTION OF LABOR MARKET TRAININGS SUPPORTED BY
EU FUNDS IN BORSOD-ABAÚJ-ZEMPLÉN COUNTY

Hajdú Dávid

PhD hallgató

Szent István Egyetem, Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar, Enyedi György Regionális
Tudományok Doktori Iskola
E-mail: hajdu.david91@gmail.com

Összefoglalás

A tanulmány az álláskereső munkaező-piaci képzésének területi sajátosságait mutatja be a 2015 és 2019 közötti időszakban Magyarországon, különös tekintettel Borsod-Abaúj-Zemplén megyére és annak járásaira, amely a PhD kutatásom mintaterületét képezi. A statisztikai adatbázisokon alapuló szekunder kutatás az OSAP 1665 Statisztikai Felületen elérhető információk feldolgozásával valósult meg. A kutatás fő célja, hogy hiteles képet kapjunk az álláskeresőknél szóló munkaező-piaci képzéseken résztvevőkről egy relatíve magas munkanélküliségi mutatókkal rendelkező térségben. Az Európai Unió által támogatott képzések többsége kompetenciafejlesztő tréning, amelyek nem adnak szakmát. A nem szakmát adó képzések nem közvetlenül segítik elő a munkaezőpiacra való visszajutást. A rurális térségekben olyan képzések lebonyolítása lenne a legfontosabb, amelyek elősegíthetik a vállalkozóvá válást, ezzel is hozzájárulva az elmaradott vidéki térségek erősödéséhez. Az álláskeresőknél szóló képzések leginkább a megyei jogú városokra koncentrálnak, ami tovább hátrány a vidéki térségek lakói számára. A centralizáltság Miskolc esetében is markánsan megnyilvánul, a megyeszékhelyhez közelebb fekvő nyugati járások pedig egyébként is kedvezőbb helyzetben vannak, mint a keleti fekvésűek.

Abstract

The study presents the territorial peculiarities of the labour market training of jobseekers in the period between 2015 and 2019 in Hungary, with special regard to Borsod-Abaúj-Zemplén County and its districts, which is a sample area of my PhD research. Secondary research based on statistical databases was carried out by processing information available on the OSAP 1665 Statistical Interface. The main goal of the research is to get a credible picture of participants in labour market trainings for job seekers in an area with relatively high unemployment rates. Most of the trainings supported by the European Union are competence development trainings that do not provide a profession. Non-occupational trainings do not directly facilitate re-entry into the labour market. In rural areas, training would be most important, which could help to become entrepreneurs, thus contributing to the strengthening of underdeveloped rural areas. Training for jobseekers is mostly concentrated in cities with county status, which is a further disadvantage for residents of rural areas. Centralization is also marked in the case of Miskolc. The western districts, which are anyway closer to the county seat, are in a better position than the eastern districts.

Kulcsszavak: *humán erőforrások, felnőttképzés, munkanélküliség, hátrányos helyzet*

JEL besorolás: *I26, J24, M53*

LCC: *HD5701-6000.9*

Bevezetés

Az oktatás számára a globalizációval összefüggésben végbemenő változások óriási kihívást jelentenek. Egyre többen léptek be a közoktatási rendszerbe, ami később a felsőoktatás és a felnőttképzés nagyarányú bővülését eredményezte (Kozma, 2006). A közoktatást, a szakképzést, a felsőoktatást és a felnőttképzést a nevelési-képzési intézményrendszerbe soroljuk. A nevelési-képzési intézményrendszerek átfedik egymást és egymástól független karakterük ellenére a leghatékonyabban úgy lehetnek eredményesek oktatással kapcsolatos feladataikkal, ha együttműködnek egymással (Csoma, 2005). Az oktatási rendszer szektorai közül a legerőteljesebben fejlődő a negyedik, a felnőttképzés, mivel a társadalmi és a demográfiai kihívások eredményeképp az oktatáspolitikai hangsúlyja lépcsőzetesen az iskolarendszeren kívüli oktatásra tevődött át (Kozma, 2006).

Magyarországon a szakemberek két elkülönülő részre osztják a munkaerőpiacot, a szakmai és a nem strukturált munkaerőpiacra, amelyek egyszerre vannak jelen. A két szegmens közti alapvető különbség az, hogy a nem strukturált munkaerőpiac alacsony vagy szaktudást nem igénylő munkaköröket foglal magában, míg a szakmai munkaerőpiacnak magas szintű szakmaiság, kötött formalizáltság a jellemzői. A szakmai munkaerőpiacra való bekerülés alapvető feltétele a szakmai képzés megléte (Csoba, 2007).

A 2010-es években Magyarországon a foglalkoztatás mennyiségi és minőségi jellemzői egyaránt javultak. A 15-64 éves lakosság foglalkoztatási rátája alapján az ország 2016-ra felzárkózott az EU-28-ak átlagához, majd kevéssel meg is haladta azt. Ugyanakkor az egy munkaóra jutó termelékenység a leglassabban fejlődött 2010 és 2018 között a közép- és kelet-európai térségben (Artner, 2020). További korlátozó tényező a gazdasági teljesítmény jövőbeli növekedésére nézve, hogy a munkaerőpiacra egyre nehezebb új munkaerőt bevonni, ami a napjainkban prosperáló iparágakban megmutatkozik az egy főre jutó ledolgozott órák számának növekedésében is (Bakó et al., 2019).

Az országosan megnyilvánuló tendenciákhoz képest jelentős anomáliák mutathatók ki regionális léptékben. A kedvezőtlen helyzetben lévő munkaerő-piaci osztályok magasabb arányával jellemezhető, periférikus helyzetű térségekben nehezebben valósul meg a pozitív irányú átrendeződés a munkaerő-piacon. A gyors fejlődést mutató periódusokban ráadásul jellemzően növekedő területi egyenlőtlenségek tapasztalhatók (Lipták, 2014, Káposzta-Honávi 2019, Káposzta, 2020). A tartósan munkanélküli csoportok gyakran a kedvezőbb időszakokban sem tudnak élni a felzárkózás lehetőségével, mivel számos más anyagi és nem anyagi természetű problémával is meg kell küzdeniük (Dabasi-Halász et al., 2016).

Az iskolai végzettség nagyban befolyásolja az egyén jövőbeli munkaerő-piaci pozícióját. A képzés, mint oktatás a szociális jólét és a tudásalapú társadalom létrehozásának egyik legfőbb eszköze. Ennek következtében szerepelt a Lisszaboni Stratégiában és megjelent az Európa 2020 Stratégia céljai között is (Caragea, 2011; Rothes et al., 2017). Hazánkban nemcsak a forráshiány okozta a felnőttképzés háttérbe szorulását, hanem az sem hatott ösztönzőleg, hogy nem növekedett megfelelő ütemben a bérek színvonala és az elhelyezkedés esélye sem (Csoba, 2010). A tényleges képzési szükséglethez nem képes megfelelően alkalmazkodni a felnőttképzés. A legjobban rászorulóknak nem kerülnek be megfelelő arányban a képzési rendszerbe és a kereslethez nem képes alkalmazkodni a képzési kínálat (Pulay, 2009).

Hazánkban meghatározóan nem azok vesznek részt felnőttképzésben, akiknek a legjobban szükségük lenne a képzésre, például képzettségi szint emelésére, hiányzó képességek pótlására. Az alacsony iskolai végzettség nem csak az alapismeretek hiánya miatt teremt hátrányt, hanem

a további ismeretek elsajátításához nélkülözhetetlen attitűdök miatt is, ami a fejlődéshez szükséges kommunikációs készségekben mutatkozik meg. Manapság már nem elég egy megfelelő végzettség vagy gyakorlat egy munkakör betöltéséhez. Ma már szinte csak olyan munkaerő iránt van igény, aki tud alkalmazkodni, sorozatosan átképezhető, fejleszthető és képes megújulni (Koncz, 2017, Szűcs-Káposzta 2018). Általában olyan dolgozókat keresnek a munkáltatók, akik nem csak a szakmájukhoz kapcsolódó tudással rendelkeznek, hanem olyan tulajdonságokkal is, amelyek szükségesek a hatékony munkavégzéshez, mint például problémamegoldó-, jó kommunikációs-, kompromisszum készség, nyitottság, stressztűrés, kreativitás (Farkas, 2013).

Napjainkban a társadalmi igény az, hogy a fiatalok úgy kerüljenek ki az oktatásból, hogy végzettséggel, képzettséggel rendelkeznek, ami alapján el tudnak helyezkedni. A munkáltatók elvárásaként megjelenik az, hogy a fiatal pályakezdekők mihamarabb be tudjanak kapcsolódni, illeszkedni a munkafolyamatokba, ennek érdekében szignifikáns mértékű technológiai változások zajlottak le (Benedek, 2015). A foglalkoztatás a gazdaság fejlődésére legfőképp a munkaerőforrás minőségi és mennyiségi összetevői által gyakorol hatást (Cincinnati et al., 2016).

Az Európai Bizottság 2016-ban tíz intézkedést fogadott el a munkaerő-piaci keresletnek megfelelő készségek elsajátítása érdekében New Skills Agenda for Europe (2016) címmel, amelyben fontos pillérek a versenyképesség, a foglalkoztathatóság és a gazdasági növekedés (Sava-Luştea, 2017). A munkaerő-szükséglet tervezésénél a vállalatok igényeivel minőségi és mennyiségi aspektusból kell foglalkozni (Hajós-Gósi, 2006). Elterjedt a köztudatban, hogy a magyar oktatási rendszerben a szakmastruktúra összetétele és a túlképzés jelent problémát (Csehné, 2008). A legfőbb szabályozási eszköz az úgynevezett hiányszakma, számtalanszor az sem egyértelmű, hogy milyen szempontból lenne hiány a szakképesítésre, esetleg közgazdasági értelemben hiány lenne, egy adott szakmában a legfőképpen befolyásolja a keresletet a munkakörülmények és bérkínálat (Mártonfi, 2013, Čeryová et al. 2020)).

Kézdi (2011) csoportosítása szerint az aktív munkaerő-piaci eszközök legfőbb típusai az alábbiak: munkakeresést segítő informálás és tanácsadás, foglalkoztatást támogató programok, közfoglalkoztatás. Szorosan kapcsolódik a felnőttképzés-politika és foglalkoztatáspolitikai egymáshoz. A felnőttképzés fejlesztésének legfőbb célja a foglalkoztathatóság növelése. A foglalkoztatáspolitikai eszköz- és célrendszerében az egyik legfőbb cél a munkaerőpiac kínálati oldalának közelítése a kereslethez.

A foglalkoztatáspolitikai eszközrendszer közvetlen kapcsolatban van a felnőttképzéssel. Foglalkoztatáspolitikai szempontból kiemelkedően fontos a munkanélküliek, illetve munkanélküliséggel veszélyeztetettek képzési támogatásának rendszere, valamint munkaügyi hivatalok munkaerő-piaci tájékoztatási rendszere, tevékenysége. Manapság a foglalkoztatáspolitikai legfőbb célja a foglalkoztatottság és az aktivitás növelése, az inaktívok számának csökkentése. A másodlagos munkaerőpiac köréhez tartozik a foglalkoztatáspolitikai feladata a perifériára szorult egyének visszakerülniük a munkaerőpiacra és célja, hogy az inaktívok egy része bekerüljön a munkaügyi hivatalok nyilvántartásába a regisztrációjuk során (Győri-Járdány, 2019).

A felnőttképzési törvény alapján a felnőttképzés fogalma komplex, a felnőttképzésbe beleértjük a nyelvi a szakmai és az általános képzéseket is (Zachár, 2011). Négy képzési kört különít el a jogszabály ma Magyarországon, amelyek a következők:

- „A” képzési kör: az OKJ szerinti szakmai képzések.

- „B” képzési kör: engedélyezett az Országos Képzési Jegyzékbe nem tartozó egyéb szakmai képzések.
- „C” képzési kör: engedélyezett nyelvi képzések
- „D” képzési kör: engedélyezett egyéb képzések.

Anyag és módszer

A szekunder kutatás megalapozásaként a témakörben elérhető hazai és nemzetközi szakkönyveket és folyóiratcikkeket tekintettem át. Azok megismerését követően az Országos Területfejlesztési és Területrendezési Információs Rendszer (TeIR) honlapján, valamint az OSAP 1665 Statisztikai Felületen elérhető adatbázisokat tekintettem át és töltöttem le. Az elemzést Borsod-Abaúj-Zemplén megye és járásai munkanélküliségi és felnőttképzési helyzetére vonatkozóan végeztem el. Azért ezt a megyét helyeztem vizsgálatom középpontjába, mert azt a kutatás időintervallumában tartósan magas munkanélküliségi mutató és a képzéseken való nagyarányú részvétel jellemezte. A nagy kiterjedésű megyében 16 járás található eltérő munkanélküliségi, gazdasági helyzettel. A járasok közül gazdasági-társadalmi mutatói alapján kiemelkedik a Miskolci járás, ami természetesen a megyei jogú város meghatározó szerepkörének köszönhető (Koncz et al. 2018). A vidéki járasok közül a stabil ipari központtal rendelkezők jobb helyzetben vannak, azonban kizárólag a Miskolci és a Tiszaújvárosi járás nem számít valamilyen szempontból kedvezményezett járásnak a kedvezményezett járasok besorolásáról szóló 290/2014. Kormányrendelet alapján. Így a megyében különösen fontos feladat a területi kiegyenlítődés és felzárkóztatás célkitűzéseinek megvalósítása. Ebben fontos szerep juthat a támogatott munkaerő-piaci képzéseknek is.

A munkanélkülieknek szóló képzések célja, hogy a megszerzett új végzettséggel sikeresen vissza tudjanak integrálódni a munkaerő-piacra. Ezért a vizsgálat során csak a szakmát adó, azaz az Országos Képzési Jegyzékben szereplő képzések részvételi adataira fókuszáltam, mivel egy új szakmával könnyebb munkát találniuk, mint például egy álláskeresési technikák fejlesztési tréninggel. Az összegyűjtött adatbázis feldolgozását, kiértékelését a Microsoft Office 2013 és IBM SPSS Statistics 20 programok segítségével végeztem el.

A megye járasaiban a nyilvántartott álláskeresők száma az esetek többségében csökkenő tendenciát mutat a vizsgált öt éves periódusban (1. táblázat). Ez alól a Gönci, a Putnoki és a Cigándi járasok képeznek kivételt. Az álláskeresők abszolút száma alapján a Miskolci járás rendelkezik kimagasló adattal, ami azonban csak nagyobb népességkoncentrációnak köszönhető, hiszen a relatív mutatói a legkedvezőbbek a megye járasai között. A táblázat arra is rámutat, hogy az egyes járasok megyén belüli relatív pozíciója hogyan alakult a vizsgált öt évben. A legkedvezőtlenebb változások a Gönci járást érintették, ahol a nyilvántartott álláskeresők megyén belüli részaránya 3,1%-ról 4,3%-ra növekedett. A térségek megyén belüli „súly” alapján igazán jelentős csökkenés a Miskolci járást jellemezte, amit a periférikus fekvésű (pl. Cigándi, Edelényi, Encsi, Gönci, Putnoki, Szikszói) járasok ellensúlyoztak. A lassabb pozitív irányú elmozdulást mutató járasok (pl. Kazincbarcikai, Tiszaújvárosi) viszonylagos helyzete emiatt stagnált.

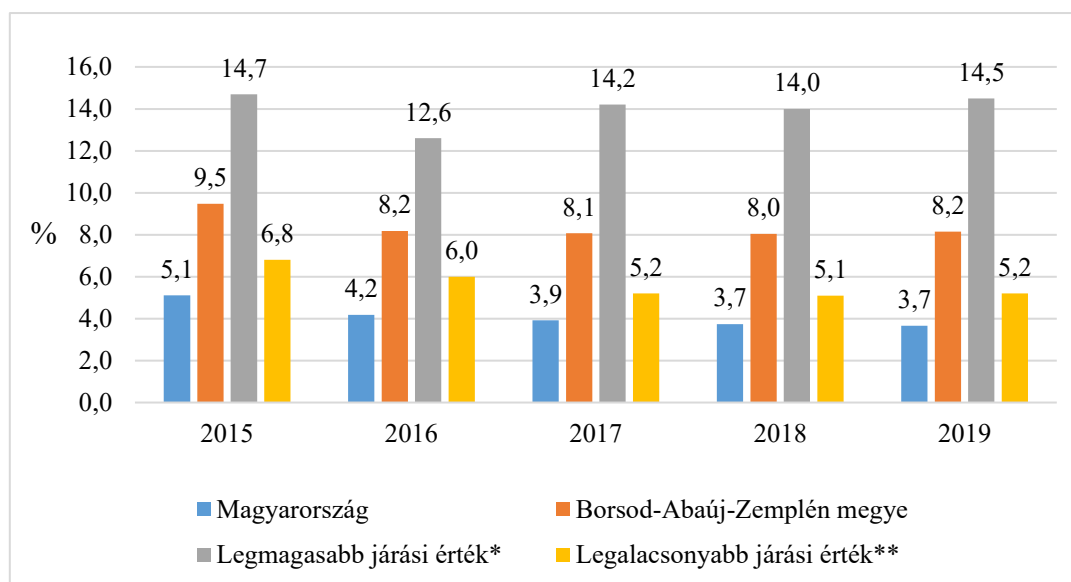
A nyilvántartott álláskeresők 15-64 éves korosztályra vetített száma alapján a legkedvezőbb helyzetben a Miskolci és a Tiszaújvárosi járasok vannak, azonban még ezekben a járasokban is rendre meghaladja a munkanélküliségi mutató értéke az országos átlagot (1. ábra). Borsod-Abaúj-Zemplén megyében az országoshoz hasonló, csökkenő, majd stagnáló tendencia volt megfigyelhető a vizsgált öt évben. A megtorpanás azonban már 2016-ban megnyilvánult, szemben az országosan megfigyelt 2017-hez képest. A csökkenés mértéke Miskolc térségében volt a legerősebb, amely mellett jól szerepeltek a további, erős iparral bíró járasok. Ezzel

ellentétben a Gönci és a Putnoki járásban jelentősebb mértékben növekedett a munkanélküliségi mutató értéke, amit alapvetően befolyásolt a közfoglalkoztatásban résztvevők létszáma is.

1. táblázat: Nyilvántartott álláskereső száma (fő) B-A-Z megye járásaiban és a megyén belüli aránya (%)

Járás	Időszak									
	2015		2016		2017		2018		2019	
	Fő	%	Fő	%	Fő	%	Fő	%	Fő	%
Cigándi járás	1274	3,1	1083	3,0	1137	3,3	1251	3,7	1293	3,8
Edelényi járás	2508	6,1	2129	6,0	2318	6,7	2108	6,2	2283	6,8
Encsi járás	2006	4,8	1627	4,6	1691	4,9	1883	5,5	1944	5,8
Gönci járás	1279	3,1	1374	3,9	1535	4,4	1488	4,4	1439	4,3
Kazincbarcikai járás	4075	9,8	1374	3,9	3403	9,8	3166	9,3	3294	9,7
Mezőcsáti járás	1009	2,4	948	2,7	955	2,8	1028	3,0	927	2,7
Mezőkövesdi járás	2310	5,6	2074	5,8	2119	6,1	1923	5,7	1911	5,7
Miskolci járás	11492	27,8	9420	26,5	8162	23,6	7891	23,2	7754	23,0
Ózdi járás	4941	11,9	3572	10,0	4022	11,6	3968	11,7	3848	11,4
Putnoki járás	1040	2,5	957	2,7	993	2,9	1061	3,1	1103	3,3
Sárospataki járás	1241	3,0	1278	3,6	1144	3,3	1066	3,1	1033	3,1
Sátoraljaújhelyi járás	1294	3,1	1238	3,5	962	2,8	1088	3,2	1119	3,3
Szerencsi járás	3081	7,4	2714	7,6	2627	7,6	2593	7,6	2572	7,6
Szikszói járás	1406	3,4	1324	3,7	1457	4,2	1433	4,2	1376	4,1
Tiszaújvárosi járás	1416	3,4	1315	3,7	1291	3,7	1203	3,5	1132	3,4
Tokaji járás	1011	2,4	786	2,2	821	2,4	812	2,4	758	2,2
Borsod-Abaúj-Zemplén megye	41 383	100	35581	100	34621	100	33950	100	33786	100

Forrás: Saját készítés (www.teir.hu) alapján

* Legmagasabb járási érték: Ózdi (2015), Gönci (2016-2018), Encsi (2019)

** Legalacsonyabb járási érték: Tiszaújvárosi (2015), Miskolci (2016-2019)

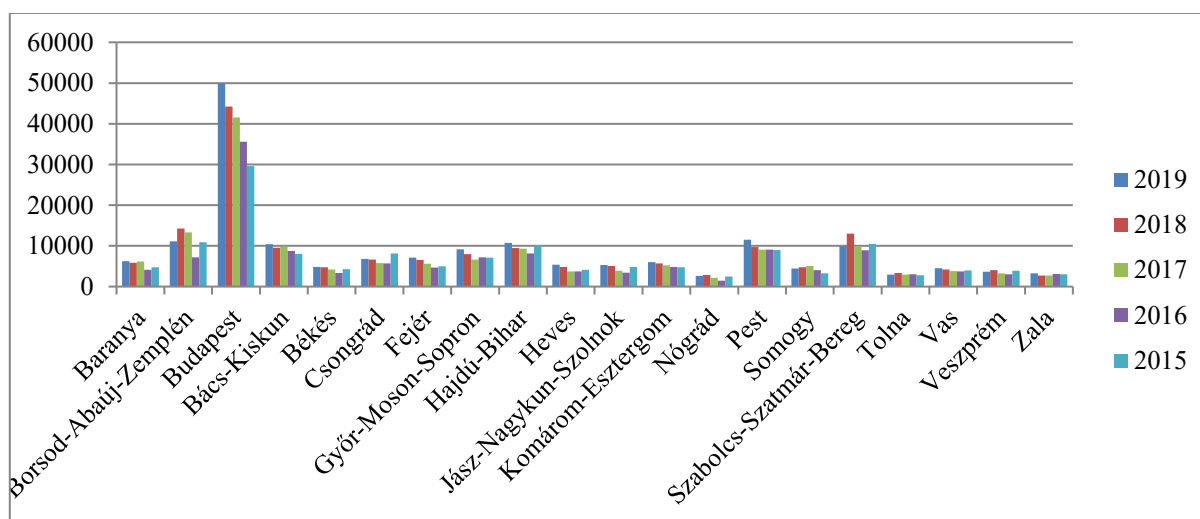
1. ábra: Munkanélküliségi mutatók változása a vizsgálati területen (15-64 éves korosztályra vonatkozóan, 2015-2019)

Forrás: Saját készítés (www.teir.hu) alapján

Eredmények

Az országos összehasonlítás alapján Budapesten volt a legmagasabb az iskolarendszeren kívüli képzésen résztvevők száma a vizsgált öt évben (2015-2019), ami 1 525 724 főt jelent, az országos adat 38%-át lefedve ezzel. A fővárost követően Borsod-Abaúj-Zemplén megyében volt a legtöbb résztvevő, ami az országban képzettek több mint 7%-ának felel meg. A megyék rangsorának második helyén Szabolcs-Szatmár-Bereg megye szerepel 243 869 fővel (6,1%). Az utolsó helyet a legkisebb népességszámú Nógrád megye foglalta el, mindössze 48 340 fővel (1,2%).

Az Országos Képzési Jegyzékben szereplő szakmát adó képzések tekintetében Budapesten volt a legtöbb résztvevő (200 919 fő) az elmúlt öt évben, ami az iskolarendszeren kívüli OKJ képzéseken résztvevők 25,6%-át jelenti. Borsod-Abaúj-Zemplén megye (56 759 fő) ebben a kategóriában is a második helyen áll, utána pedig ismételt Szabolcs-Szatmár-Bereg megye (52 197 fő) következik. Általánosságban elmondható, hogy az Országos Képzési Jegyzékben szereplő szakmai képzések stagnálnak a megyékben. Lineáris létszámnövekedést Budapest, valamint Bács-Kiskun megye, Fejér megye, Győr-Moson-Sopron megye, Pest megye, Vas megye és Zala megye mutatnak. A legtöbb megyében 2018-ban volt a legmagasabb a képzéseken résztvevők száma (2. ábra).

2. ábra: Az ország OKJ-ben szereplő szakmát adó iskolarendszeren kívüli képzéseinek résztvevőinek megyei eloszlása

Forrás: Saját készítés (www.osap.mer.gov.hu) alapján

Az Európai Unió által támogatott összes iskolarendszeren kívüli képzésen a résztvevők száma a vizsgált öt évben összesen 1 032 875 fő volt. Az OKJ-s képzések esetében Budapest a képzettek száma alapján csak az ötödik helyen áll a rangsorban. Ez annak köszönhető, hogy a legtöbb pályázati kiírás a vidéki régiókra vonatkozóan került meghirdetésre. Megyei szinten ugyanakkor számos esetben kimutatható, hogy a képzések döntő többsége a megyei jogú városokra koncentrálódott.

Az Európai Unió által támogatott képzéseken résztvevők számát összehasonlítottam a nyilvántartott álláskeresők számával. Az előbbi esetben gyakran előfordult, hogy az elhelyezkedni nem tudók több képzésen is részt vettek egy éven belül, míg az álláskeresőkre vonatkozóan egy átlagos statisztikai létszámmal számolhatunk. Így nem meglepő, hogy az utolsó két évben már az országos átlagérték is meghaladta a 100%-os értéket (2. táblázat).

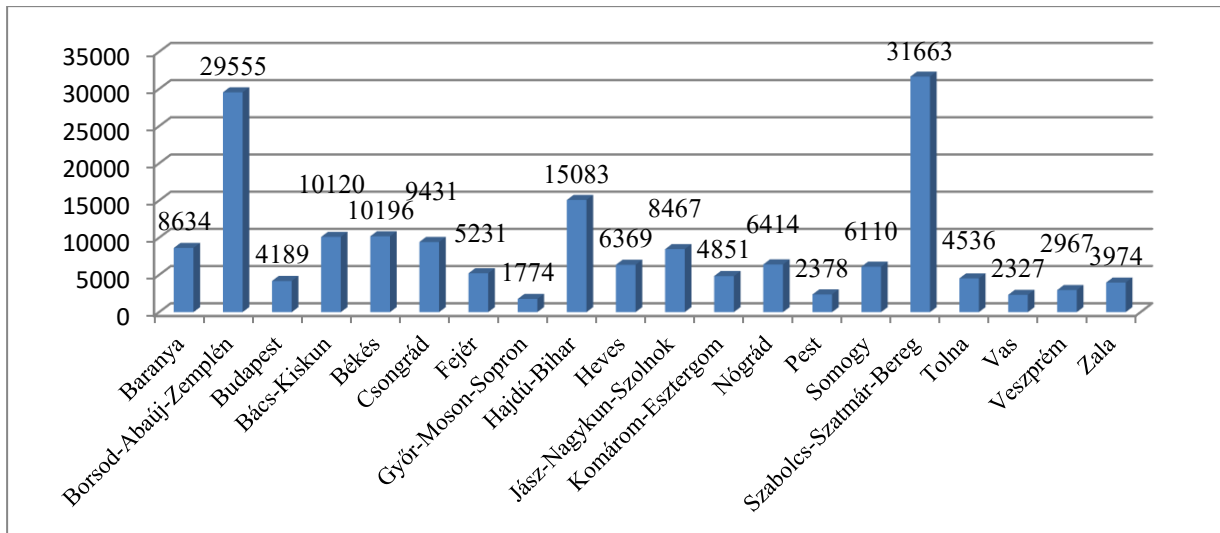
Borsod-Abaúj-Zemplén megyében tartósan magasnak bizonyult a támogatott képzéseken résztvevők száma, azonban mivel a megye munkanélküliségi rátája is magasabb az átlagosnál, csak 2017-ben foglalta el az első helyet ez alapján a mutatószám alapján. A fejlettebb megyékben a kedvezőbb munkaerő-piaci mutatószámok (kevesebb álláskereső, több betöltetlen üres álláshely) jobb elhelyezkedési lehetőségekkel kecsegtetnek.

2. táblázat: Az Európai Unió által támogatott képzéseken való részvételek száma a nyilvántartott álláskeresők számához viszonyítva (%)

Megye	2015	2016	2017	2018	2019
Bács-Kiskun	45,6	16,5	70,3	69,1	140,0
Baranya	49,1	10,1	79,8	117,1	168,8
Békés	59,8	12,7	75,2	104,1	142,7
<i>Borsod-Abaúj-Zemplén</i>	<i>74,8</i>	<i>13,5</i>	<i>104,0</i>	<i>152,4</i>	<i>119,5</i>
Budapest	56,0	8,0	16,1	45,6	133,0
Csongrád	66,0	16,2	67,1	175,6	227,6
Fejér	71,8	12,1	54,1	67,3	150,4
Győr-Moson-Sopron	83,2	8,6	76,1	189,2	277,7
Hajdú-Bihar	48,9	11,6	52,6	80,3	123,6
Heves	57,7	11,5	55,8	61,8	92,8
Jász-Nagykun-Szolnok	44,6	13,0	54,7	74,3	100,9
Komárom-Esztergom	74,8	14,8	55,6	79,1	138,5
Nógrád	40,4	10,6	42,8	66,6	105,2
Pest	21,3	1,1	2,2	8,7	66,2
Somogy	39,4	14,1	63,2	80,4	121,1
Szabolcs-Szatmár-Bereg	51,8	20,3	91,5	188,1	193,0
Tolna	45,9	13,6	53,7	77,4	131,0
Vas	78,8	12,3	65,6	88,3	198,8
Veszprém	76,3	5,9	59,2	84,6	169,7
Zala	69,3	11,0	64,5	101,4	215,8
Összesen	54,2	12,0	62,2	100,1	138,8

Forrás: Saját készítés (www.osap.mer.gov.hu) alapján

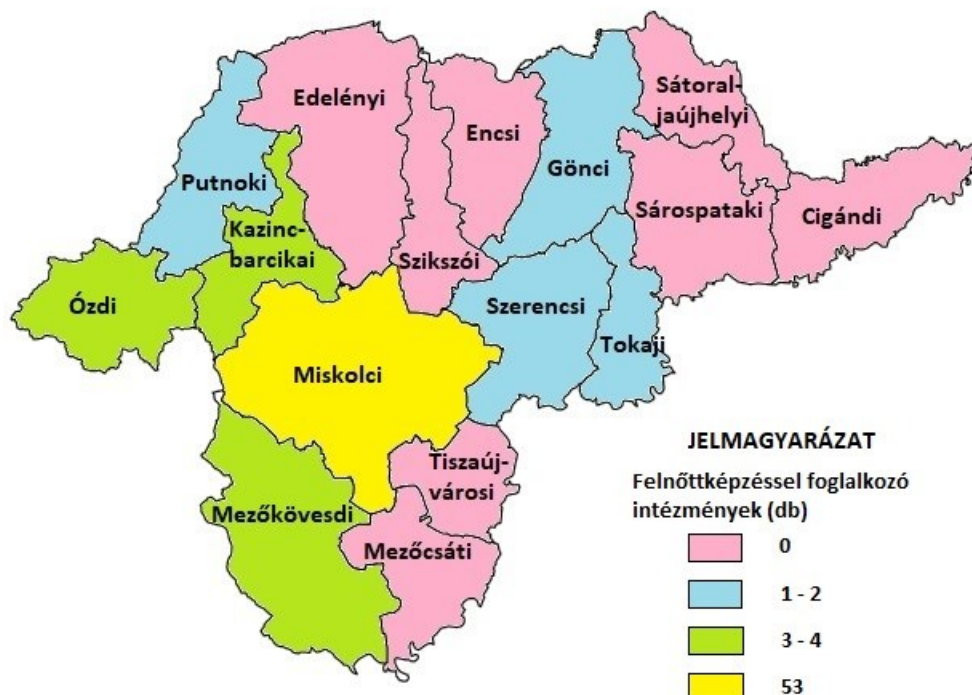
A 3. ábra jól szemlélteti, hogy az Európai Unió által támogatott Országos Képzési Jegyzékben szereplő szakmai képzések esetében a két legnagyobb munkanélküliséggel bíró megye rendelkezik a legtöbb résztvevővel, ami Szabolcs-Szatmár-Bereg megye és Borsod-Abaúj-Zemplén megye. A legkevesebb résztvevővel rendelkező Győr-Moson-Sopron megye volt, ami nem meglepő, hiszen csekély (szinte nulla) az álláskeresők száma a megyében. A legszembetűnőbb Nógrád megye helyzete, ahol az álláskeresők számában kimagaslók az adatok, amihez képest nagyon kevés támogatást szereztek a képzések megvalósítására.

3. ábra: Európai Unió által támogatott OKJ-ben szereplő szakmai végzettséget adó iskolarendszeren kívüli képzéseinek résztvevőinek megyei eloszlása (2015-2019)

Forrás: Saját készítés (www.osap.mer.gov.hu) alapján

Borsod-Abaúj-Zemplén megye 16 járása közül összesen öt olyan járás (Cigándi, Encsi, Mezőcsáti, Putnoki és a Tokaji járás) található, ahol egyáltalán nem volt Országos Képzési Jegyzékben szereplő szakmai képzés. A fent említett járások közül a Tokaji-, és a Putnoki járásban van jelenleg is működő felnőttképzéssel foglalkozó intézmény. A megyében összesen 69 darab felnőttképzéssel foglalkozó iskola, vállalkozás van jelenleg (4. ábra).

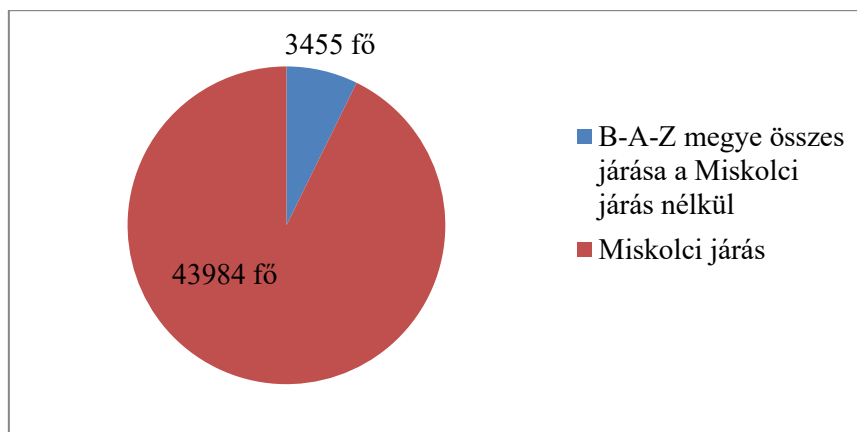

4. ábra: Felnőttképzéssel foglalkozó intézmények területi eloszlása B-A-Z megyében

Forrás: Saját készítés (www.osap.mer.gov.hu) alapján

Borsod-Abaúj-Zemplén megyében az OKJ-es képzéseken résztvevők száma összesen 47 439 fő volt. Az 5. ábrán is szembeűnő, hogy a szakmai képzéseken résztvevők, majd 93%-a a Miskolci járásban vett részt a képzéseken, holott a megye népességének 64%-a nem a Miskolci járásban él és a munkanélküliek csupán 21,6%-a Miskolci járásban. Ez jelentős részben a Miskolcon található képzőhelyeknek és a gyakorlati képzőhelyeknek köszönhető.

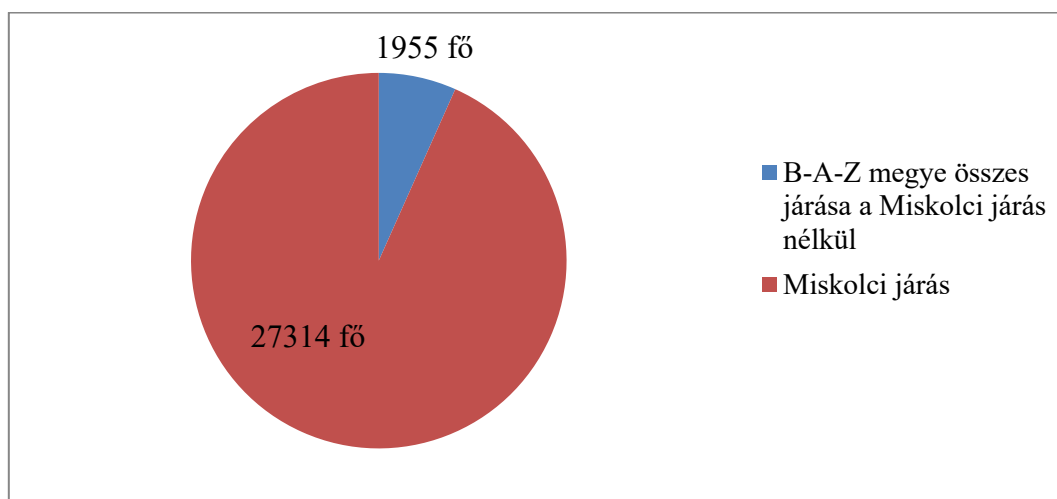

5. ábra: OKJ-s képzéseken résztvevők száma B-A-Z megyében (2015-2019)

Forrás: Saját készítés (www.osap.mer.gov.hu) alapján

Borsod-Abaúj-Zemplén megyében az összes Országos Képzési Jegyzékben szereplő szakmai képzésen résztvevők számához viszonyítva a támogatott képzések résztvevők aránya, majd 63% volt az elműlt öt évben.

Az Európai Unió által támogatott képzéseket mind munkaerő-piaci képzéseknek tekinthetjük. Borsod-Abaúj-Zemplén megyében 29 269 fő vett részt az EU által támogatott képzéseken az elműlt öt évben. A 6. ábrán is jól látható, hogy az Európai Unió támogatások közel 94%-a a Miskolci járásra, főként a megyei jogú városba került. A vizsgált járások közül 10 járásban nem volt támogatott szakmai képzés.

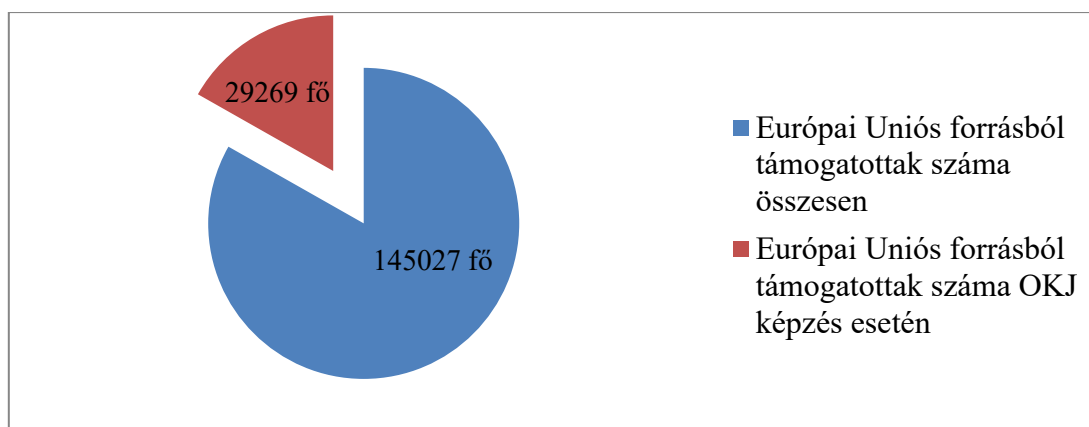
6. ábra: Az EU által támogatott OKJ-s képzéseken résztvevők száma (2015-2019)

Forrás: Saját készítés (www.osap.mer.gov.hu) alapján

A Miskolci járás kivétel 5 járásban voltak támogatott képzések, kisebb-nagyobb támogatói részvétel mellett. A Kazincbarcikai járásban 653 fő (ami a lakosság 1,1%, a munkanélküliek

20%), a Mezőcsáti járásban 79 fő (ami a lakosság 0,6%, a munkanélküliek 7,7%), az Ózdi járásban 891 fő (ami a lakosság 1,8%, a munkanélküliek 22,5%), a Szerencsi járásban 323 fő (ami a lakosság 0,8%, a munkanélküliek 12,5%) és a Tokaji járásban 9 fő (ami a lakosság 0,1%, a munkanélküliek 1,1%) vett részt támogatott Országos Képzési Jegyzékben szereplő szakmai képzéseken. A munkanélküliek abszolút számát tekintve minden járásban csökkenő trend körvonalazódik a közfoglalkoztatottságnak is köszönhetően, azonban ennek a szakmai képzések hiánya következtében nehezebb megfékezni a rurális térségekben élők elvándorlását, a munkanélküliség növekedését.

Az Európai Unió által támogatott képzéseken résztvevők létszáma összesen 174 296 fő volt az elmúlt 5 évben. A 6. ábrán kirajzolódik, hogy a képzéstervezéseknél nagyobb szerepet kapott a „B, C, D” körös képzések, azaz a szakmát nem adó képzések jelentősége.

7. ábra: Az Európai Unió által támogatott képzések összetétele (2015-2019)

Forrás: Saját szerkesztés (www.osap.mer.gov.hu) alapján

Borsod-Abaúj-Zemplén megye minden járásában volt szakmát nem adó képzés az elmúlt öt évben. Az Európai Unió által támogatott összes képzés járásokra vetített átlaga az elmúlt öt évben 10 893 fő volt, amit a Miskolci járás adatai növeltek meg, azonban a Miskolci járás nélkül számított átlagos résztvevői arány csak 7 448 fő volt. Az Országos Képzési Jegyzékben szereplő szakmai képzések esetén az átlagos részvételi létszám a megyében 2 964 fő volt járásonként, azonban a Miskolci járás nélkül számított átlagos résztvevői arány a szakmai képzéseknél 230 fő volt járásonként, ezen adatokból szembetűnő Borsod-Abaúj-Zemplén megyében Miskolc és a Miskolci járás, képzési vízfejűsége. Az összes elindított képzés közül csak 16,7% volt az, ami munkaerő-piaci szempontból jelentősnek mondható. Véleményem szerint munkaerő-piaci szempontból meghatározóbbak lennének az „A” körös képzések, melyek az Országos Képzési Jegyzékben szereplő szakmák.

Borsod-Abaúj-Zemplén megye OKJ szakmacsoportjait tekintve a legnépszerűbb a Gépészeti szakmacsoport volt, a legnépszerűtlenebb pedig a szociális szolgáltatások szakmacsoport. A 21 darab szakmacsoportból nem mindegyiken vettek részt a megyében. Szakmacsoportok szerinti beosztásban a gépészeti szakmacsoport 48,5%-át foglalja magába a megyei OKJ szerinti képzési palettájának. A gépészeti szakmacsoportba tartozó képzések nem véletlen voltak ennyire népszerűek, hisz a megyében számos ebbe az ágazatba tartozó multinacionális vállalat képviselteti önmagát.

A sikertelen vizsgát tett tanulókat tekintve vidéken Borsod-Abaúj-Zemplén megye áll az első helyen. A képzéseken résztvevők 3,6%-a sikertelen vizsgát tett a megyében. Melynek számos oka lehetséges, például az alacsony iskolai végzettségre épülő képzések sokasága és a

támogatások feltételeinek rugalmassága. Az álláskeresőknél szóló képzéseken a résztvevők keresetpótló támogatásban részesülnek, melynek feltétele a képzésen való részvétel és egy pótvizsgán való részvétel, szóval ha egy álláskereső végig járja a képzést és a vizsgán megbukik, akkor a résztvevőnek csak egy kötelessége van, hogy részt vegyen egy pótló vizsgán (nem kell sikeresen abszolválnia a vizsgát) és már nincs visszafizetési kötelezettsége. A lemorzsolódást tekintve a megye Budapest figyelmen kívül hagyásával a második helyen áll, csak Szabolcs-Szatmár-Bereg megye előzi meg. A megyében a lemorzsolódottak aránya meghaladja 5,4%-ot.

Következtetések

Az iskolarendszeren kívüli képzések létszámadatai alapján Borsod-Abaúj-Zemplén megye az első helyen állt a megyék rangsorában a vizsgált öt éves időszak (2015-2019) egészét tekintve. Ez alapvetően az álláskeresők magas számának köszönhető, akiknek helyzetén a szociális és foglalkoztatási ellátórendszer igyekszik támogatott képzésekkel segíteni. Az Európai Unió által támogatott képzésekkel az az elsődleges cél, hogy ennek a csoportnak minél nagyobb része kerüljön vissza a munkaerőpiacra. A tartós munkanélküliek körében ezt azonban több tényező hátráltatja (szakmai ismeretek, készségek, motiváció hiánya). A támogatott képzések nagy része ezért nem szakmai képzés, hanem tréningek és nyelvi képzések, amelyek azonban nem segítik elő hatékonyan a munkanélküliek munkaerőpiacra való visszakerülését. A felnőttképzési rendszer térszerkezeti problémáját jelenti, hogy a képzések és ezáltal a résztvevők a megyei jogú városra, Miskolcra koncentrálnak. A periférikus fekvésű térségekben lakók közül emiatt sokan esnek ettől a lehetőségtől, ami erősíti ezeknek a térségeknek a további leszakadását. Komoly problémának tekintem, hogy a Borsod-Abaúj-Zemplén megyében öt olyan járás is van, amelyekben egyáltalán nem volt szakmai képzés sem önköltséges, sem támogatott formában.

Az országban összesen 467 féle OKJ-s képzésen vettek részt a tanulók, Borsod-Abaúj-Zemplén megyében ezek közül összesen 148 fajta képzésen, ami azt jelenti, hogy 319 fajta képzésen egyáltalán nem volt résztvevő 2019-ben. A megyében az Építő- és anyagmozgató gép kezelője OKJ-s képzésen vettek részt a legtöbben (3 285 fő), ezt követte a Személy- és vagyongőr képzés, majd ezer fővel. A képzési kínálat nagyon sokrétű volt és különböző részvételi arány jellemezte a megyében, mint ahogy a képzések munkaerőpiaci hatása is igen eltérően alakult.

Véleményem szerint, ha több képzést vidéken, helyben bonyolítanának le, sokkal jelentősebb munkaerő-potenciált eredményezne. A képzések vidéki helyszínekre való kihelyezése csökkentené az elvándorlást, növelné a helyi vállalkozások gazdasági teljesítőképességét, hisz a munkaerő helyben maradna, a járásban található vállalkozásoknál töltenék a gyakorlati képzési időt, ezzel könnyebben beintegrálhatók lennének a cégek munkafolyamataiba. A szakmai képzések előtérbe helyezése, azért lenne célszerű, mert a megszerzett szakmai iskolai végzettséggel könnyebben tudnak elhelyezkedni. Véleményem szerint olyan képzések lebonyolítása lenne a legfontosabb a rurális térségekben, amelyek elősegíthetik a vállalkozóvá válást, ezzel is elősegítve a leszakadó vidéki térségek felzárkózását.

A munkaerő-piaci képzések területi eloszlása ráerősít a munkaerő-piacon egyébként is megnyilvánuló térszerkezeti sajátosságokra, mivel a képzések döntő többsége Miskolcon kerül lebonyolításra, ahol emellett a képzési kínálat is sokkal differenciáltabb és nagyobb eséllyel reagál a valós foglalkoztatási igényekre. A Miskolci járást 2016 után is csökkenő (igaz, lassuló) tendenciák jellemezték az álláskeresők számát tekintve. Mindeközben a periférikus fekvésű térségekben már növekedés volt megfigyelhető, akik számára a képzéseken való részvétel is nagyobb nehézségekbe ütközött.

Irodalomjegyzék

1. Artner A. (2020): Munkaerőpiaci és szociális helyzet Magyarországon – európai tükröben. = Új Munkaügyi Szemle 1(1), pp. 3-16.
2. Bakó T.–Czethoffer É.–Kónya I.–Köllő J. (2019): Munkaerőpiaci tendenciák, különösen az elvándorlás, a munkaerőhiány hatása a gazdaságra, államháztartásra. MTA KRTK KTI, 52 p.
3. Benedek A. (2015): Az európai és hazai szakképzési rendszer fejlődésének tendenciái. BME Tanárképző Központ. www.tankonyvtar.hu (letöltés: 2020.07.09.)
4. Caragea, N. (2011): Regional Analysis of Adult Education in Romania. = Annals - Economic and Administrative Series 5(1), pp. 51-62.
5. Čeryová, D. -- Bullová, T. -- Turčeková, N. -- Adamičková, I. -- Moravčíková, D. -- Bielik, P. (2020): Assessment of the Renewable Energy Sector Performance Using Selected Indicators in European Union Countries. In *Resources*. 9, 102 (2020), s. 2020. ISSN 2079-9276.
6. Čeryová, D. -- Bullová T. -- Adamičková, I. -- Turčeková, N. -- Bielik, P. (2020): Potential of investments into renewable energy sources. In: *Problems and Perspectives in Management*. 18, 2 (2020), s. 57--63. ISSN 1727-7051.
7. Cincinnato, S.–De Wever, B.–Van Keer, H.–Valcke, M. (2016): The Influence of Social Background on Participation in Adult Education: Applying the Cultural Capital Framework. = *Adult Education Quarterly* 66(2), pp. 143-168. <https://doi.org/10.1177/0741713615626714>
8. Csoba J. (2010): A tisztességes munka – A teljes foglalkoztatás: a 21. század esélye vagy utópiája? L'Harmattan Kiadó, Budapest, 271 p.
9. Csoba J. (2007): A munkaerőpiac és a munkaerő iránti kereslet változása. In Csoba J. - Czibere I. (szerk.): *Tipikus munkaerőpiaci problémák - atipikus megoldások*. Kossuth Egyetemi Kiadó, Debrecen, pp. 9-25.
10. Csoma Gy. (2005): A magyar felnőttképzés új korszakváltásának értelmezéséhez. - Gondolatok tizenegy témában kommentátorokkal. In: Csoma Gy.: *Andragógiai szemelvények*, Nyitott könyv, Budapest, pp. 264-282.
11. Dabasi-Halász Zs.–Lipták K.–Siposné Nándori E. (2016): A fenntarthatatlan munkaerőpiac, a munkanélküliség lehetséges okai Észak-Magyarországon. In: Nagy Z.–Horváth K. (szerk.) *Jubileumi tanulmánykötet Tóthné Szita Klára professzor asszony 70. születésnapjára*. ME GTK, Miskolc, pp. 52-61.
12. Farkas É. (2013): A láthatatlan szakma. Tények és tendenciák a felnőttképzés 25 évéről. *typiART*, Pécs, 388 p.
13. Györi, T.–Járdány, K. (2019): Comparison of Hungarian labor market databases. In: Egri, Z.–Krajcsovics, M.–Molnárné Paraszt, M. (szerk.) *Digitization in Rural Spaces – Challenge and/or Opportunity? 3rd International Scientific Conference on Rural Development Conference Proceedings*. Szarvas, Magyarország: Szent István Egyetem Agrár- és Gazdaságtudományi Kar, pp. 77-85.
14. Hajós L.–Gösi M. (2006): Emberi erőforrás gazdálkodás In: *Emberi erőforrás gazdálkodás* (Szerk.: Hajós L.-Berde Cs.). Debreceni Egyetem, pp. 18-50.
15. Káposzta József-Honvári Patrícia (2019): A „smart falu” koncepció főbb összefüggései és kapcsolódása a hazai vidékgazdaság fejlesztési stratégiájához. *Tér és Társadalom* 2019. 33. évfolyam/1. eISSN: 2062-9923 pp. 83-97.
16. Káposzta József (2020): A vidékfejlesztés helye a regionális tudományban, *Tér és Társadalom*, 34(1), o. 37-40. eISSN: 2062-9923

17. Kézdi, G (2011): Közelkép: foglalkoztatáspolitikai programok hatásvizsgálata. In: Fazekas, K; Kézdi, G (szerk.) Munkaerőpiaci tükrök, Országos Foglalkoztatási Közalapítvány, MTA Közgazdaságtudományi Intézet, pp. 43-203.
18. Koncz G. (2017): Demográfiai folyamatok és humán erőforrások Észak-Magyarország vidéki térségeiben In: Koncz G. (szerk.) Mérföldkövek a gyöngyösi agrárkutatásban. Károly Róbert Kft., Gyöngyös, pp. 75-81.
19. Koncz G.–Szűcs A.–Nagyné Demeter D. (2018): A gazdaság térszerkezetének változásai Észak-Magyarországon az ezredforduló után. = Jelenkori Társadalmi és Gazdasági Folyamatok 13(1-2), pp. 139-149.
20. Kozma T. (2006): Az összehasonlító neveléstudomány alapjai. Új Mandátum Kiadó, Budapest, 296 p.
21. Lipták K. (2014): Munkanélküliség vagy munkátlanság? – A magyarországi munkaerőpiac helyzetéről. = Acta Carolus Robertus 4(2), pp. 57-69.
22. Mártonfi Gy. (2013): Hiányszakmát tanuló végzős szakiskolások – kutatási beszámoló. In. Új pedagógiai szemle 63(1-2), pp. 9-12.
23. Pulay Gy. (2009): Általános és rehabilitációs, magyar és nemzetközi munkaerőpiaci ismeretek: Szöveggyűjtemény Budapest, Magyarország: ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Kar (2009), 150 p.
24. Rothes, A.–Lemos, M. S.–Gonçalves, T. (2017): Motivational Profiles of Adult Learners. = Adult Education Quarterly 67(1), pp. 3-29. <https://doi.org/10.1177/0741713616669588>
25. Sava S.–Luștea A. (2017): Participation Rates in Lifelong Learning. In: Koulaouzides G.A., Popović K. (eds) Adult Education and Lifelong Learning in Southeastern Europe. International Issues In adult Education. SensePublishers, Rotterdam, pp. 101-114.
26. Szűcs Antónia-Káposzta József (2018): A Gyöngyösi járás településeinek komplex fejlettségi rangsora és dinamikája. TERÜLETI STATISZTIKA 58:(5) pp. 489-504. ISSN 0018-7828
27. Zachár L. (2011): Az egész életen át tartó tanulás a statisztikai adatok tükrében. = Szakoktatás: Az országos pedagógiai intézet szakképzési igazgatóságának pedagógiai folyóirata 26(4), pp. 7-14.